

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

Det här är en digital kopia av en bok som har bevarats i generationer på bibliotekens hyllor innan Google omsorgsfullt skannade in den. Det är en del av ett projekt för att göra all världens böcker möjliga att upptäcka på nätet.

Den har överlevt så länge att upphovsrätten har utgått och boken har blivit allmän egendom. En bok i allmän egendom är en bok som aldrig har varit belagd med upphovsrätt eller vars skyddstid har löpt ut. Huruvida en bok har blivit allmän egendom eller inte varierar från land till land. Sådana böcker är portar till det förflutna och representerar ett överflöd av historia, kultur och kunskap som många gånger är svårt att upptäcka.

Markeringar, noteringar och andra marginalanteckningar i den ursprungliga boken finns med i filen. Det är en påminnelse om bokens långa färd från förlaget till ett bibliotek och slutligen till dig.

Riktlinjer för användning

Google är stolt över att digitalisera böcker som har blivit allmän egendom i samarbete med bibliotek och göra dem tillgängliga för alla. Dessa böcker tillhör mänskligheten, och vi förvaltar bara kulturarvet. Men det här arbetet kostar mycket pengar, så för att vi ska kunna fortsätta att tillhandahålla denna resurs, har vi vidtagit åtgärder för att förhindra kommersiella företags missbruk. Vi har bland annat infört tekniska inskränkningar för automatiserade frågor.

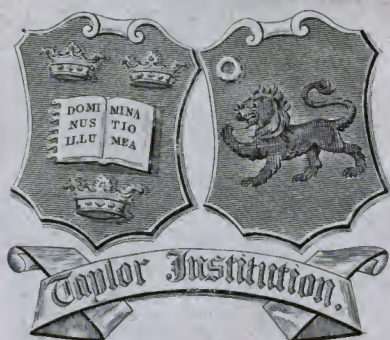
Vi ber dig även att:

- Endast använda filerna utan ekonomisk vinning i åtanke
Vi har tagit fram Google boksökning för att det ska användas av enskilda personer, och vi vill att du använder dessa filer för enskilt, ideellt bruk.
- Avstå från automatiska frågor
Skicka inte automatiska frågor av något slag till Googles system. Om du forskar i maskinöversättning, textigenkänning eller andra områden där det är intressant att få tillgång till stora mängder text, ta då kontakt med oss. Vi ser gärna att material som är allmän egendom används för dessa syften och kan kanske hjälpa till om du har ytterligare behov.
- Bibehålla upphovsmärket
Googles "vattenstämpel" som finns i varje fil är nödvändig för att informera allmänheten om det här projektet och att hjälpa dem att hitta ytterligare material på Google boksökning. Ta inte bort den.
- Håll dig på rätt sida om lagen
Oavsett vad du gör ska du komma ihåg att du bär ansvaret för att se till att det du gör är lagligt. Förutsatt inte att en bok har blivit allmän egendom i andra länder bara för att vi tror att den har blivit det för läsare i USA. Huruvida en bok skyddas av upphovsrätt skiljer sig åt från land till land, och vi kan inte ge dig några råd om det är tillåtet att använda en viss bok på ett särskilt sätt. Förutsatt inte att en bok går att använda på vilket sätt som helst var som helst i världen bara för att den dyker upp i Google boksökning. Skadeståndet för upphovsrättsbrott kan vara mycket högt.

Om Google boksökning

Googles mål är att ordna världens information och göra den användbar och tillgänglig överallt. Google boksökning hjälper läsare att upptäcka världens böcker och författare och förläggare att nå nya målgrupper. Du kan söka igenom all text i den här boken på webben på följande länk <http://books.google.com/>

✓ ~~108f26~~
III c. 6.

Handwritten text in Old Norse script, likely a title or dedication, partially obscured by the main title.

Aræ moriendi
Göðanniss gerson lærdóm þvæw man skal
læra dæ til gællenne salæthet

Andhan swa ar ath nar en man-
 niskia ligger hardligha swok ok
 leer sik eynte smadh fore an dæ-
 dhin tha plaga hēnes godhe nē
 ner laggia sik vin om ath ryhta hēne lāke-
 doz ok skaffa hēne helso igen ok helbrygdo
 oppa kropfins wegħna ath hon maghe faa
 lefwa ok forlengia kropfins lif. som alth
 for dy skakhot ar ok snarligha saar andha
 Nlyhyth meer ar radh ok nyttogeth ath sa
 dane swake mǣnniskes godhe wener lākie
 henne andelighen lekedom ok skaffe henne
 andeligha helso ok helbrygdo oppa sielēne
 wegħna som bliffwir widh sielene til ewigen
 tidh . y swa dane mǣnniskenne ythēssa tidh
 ok stārsta nēdh kan man prāwa hwilken tē
 ar rāther ok trohen wen. Sneligha eyne
 gen godh gerningh ar stārre ok nyttogeth
 ne ok gwdi tēkhane y blandh miskundsam-
 bliga gerninggar an stārkhia ok lāra then
 swoka at han ekke dæ til forðanille ok āwez
 deligha pyno. Nthā til āwezdeligit lif y ā-
 ā

Adykyt
 meer er
 nyttogeth

Werk
 chetta.

eygen
 stārre
 miskund
 samblig
 gerning

Werk
shetta

werdelighe glædhi Ther fore kreffwer oꝝ
gwoðh ok rætther kerleker til wan iāmcris-
nan til atþ haßwa enkannegha omsorgþ
om siwka mǣnniskie helso Ty haßwir iak
Johānes gerson scriffwath ok wthgiffwath
en andehghan lǣrdom som thom kan waza
tū siælenne salichet som siwke æra ok hoggia
p thz ythersta ok skulo dā. ok haßwer giært
thenna bok som kallas oppa latine Ars mo-
riendi. Ok ær nyttoꝝ allom cristuom mǣn-
niskiom til atþ faa kunnth ok lǣrdom til at
kunnna wæl dā. Ok skyftes theone bok p
fyra deler Then færlthe ær hworw man skal
gifwa thom siwka radþ Then andre hworw
man skal spærgia thū siwka om nogher syk-
ke. Then tridhie hworw man skal lǣra hond
noghra gwoðhgha bænor. Then fiardhe
delen eller sykke ær hworw man skal sik haf-
wa widh then siwka p the try fornæda syk-
ke eller tre deler

Jfærlth ok fræmth fæ æn thom siwka lǣg

naghz aff the fyra fornemda slykke eller fy
 ra deler tha är märkiande ok methåde at
 Naar en människa wardher siok swa at
 man pröffwar at then siokdom dragher
 til dödhz tha skal man strax kalle til henne **Thetta**
 skrista fadheren som hono skriste ok aflåse **merk**
 sedhan skal man rykta hēne ena godha tra;
 ha ok fornomsstohha människie som idhkeh;
 gha skal wara när thom sioka ok tagha
 han wäl til wara ok thz skal wara the mē;
 niske som then sioke plågadhe haffwa ande **Merck**
 hghā kerlek til y synne helbreigdo **Thy** thz **alich**
 är gantka wadheliggit at wara bonā for **for**
 sghen eller koma honom y mynne hans ri;
 kedoma hwarerw eller barn eller noghit thet
 han hafde bekymrath lik medh y storā akt
 ok y storā kärlek y sinne wälmacht
 Then som thom sioka sksta skaal han skal
 haffwa the fyra fornemda slykke widh han
 Thz första är at han skaal metha gesswa
 godh råd thom sioka enkāneliggha y fyra
 handa matto. **Quia prima pars continet qua-**
tuor exhortationes

vi alle
skulle
dø

Werk
sbettja,

Först ok främst skal man formana ok for-
wara then swoka miz swa dane lærdom och
saghia swa kære. **N**. then skal **N**u tænkia
oppa ok metha och besinna ath wi ære alle
saman liggiande wnder allmegetoge gwdz
handh ok wnder hans helgha wilia. Ok wi
alle saman æ aff hwadh stath wi ære pawe
kefare ærkebiscopar konungar hægha eller
lagha fathigha ok rike wi ære alle pliktoge
dæ. **U**i ære kompne hyth y thene werdhene
sa som peleggrimer ath wi skule metha fara
hædhan. Ekke ath wi skule hær fæsta wart
heman. wthi hellf læggia os allan min om
sa leffa hær y ene rættthe crilne leverne ok
sa tignæ gwdhi ath wi maghe kænna fly hel-
wites græseligha pino och maghom faa æ-
werdelihge glædhi y hymmelrike then tidh
wi skule dæ. **T**hen swoke saghie iak star til
thz ær alt santh ok ty wil iak gerna gifwa
mik tes til fridh.
Kære. **N**. takka gwdhi ædhmykligha for
the stora wælgernigar hæn hafwir tik giort

ok for alth thz godha han hafwir tik bevil
 ok enkaneligha takka hās helga nadh sðh
 mywkliga thē fore ath hā hafwir tik wnth
 syn bekēnelle ok tith wnderstādþ oppa thēna
 tinom yterstha thima ath ekki kom bradh
 dādher ok fortogh tik skāl ok skriptemaāl
 ok biðþ gwdh junehgha ath han forlate tik
 hworn tw hafwir manbrwkath thiman ok
 andhra hans gafwor ok ath tw ekki hafvz
 alskath han ok hedhradh som tik bordhe.

Takka
gwdhi
for hās
gafwor

¶ **Kære A** tånk oppa ath tw hafvz māga
 syndher giort y thina dagher ok miz thom
 hafwir tw fortiant pino ok stora nāstth ok
 ty hār tik tolehgha lida thenne smokdom ok
 dādhlins wark. Biðande ok begerande aff
 gwdhi ath thēne smokdoms bitherlighhet ok
 wark forwarkwe tik syndhene forlatille ok
 ath gwdh aff sinne stora uskondh wānde
 skærlelsz grālegha pino y thenne plagho
 som thw nw lidher Alth thz thw nw lidher
 eller lidha kan hār y wårdhene thz år my
 kyth lāttane an thz tw skulle lidha y skærlelsz

Werk
sektu til
ath tole
lighet
da smok
dom

gwdh
forlath
tik synd
ok pino.

Merck
cherre
grauch.

eldz pino Ok om swa ar ath thu sidher for-
legha thẽna swikdom ok dādins wark m̃z
godh wiha ok m̃z rātthan āgher for thina
synder Tha forlather tik gwdh bade syndh
ok pino sa ath thu wardher wis ath tw wil-
segha komber strax āfter thim dādih til pa-
radisum Ok twārth moth esthw othwolwg
Tha fortigener thu tik āwārdhehiga pino
ok for dāsmelle.

Merck
cherre

Giff tik
til gwdh
y swille
troo

Rāre R thu shal nu y thẽne thimom yttel-
sa tidh ok stundh frāmst ok fārtt aller mēst
tānkia oppa tith hāla gāgn ty maghtke tw
fāz thē til allē mer sa dāne tilsālle sō tu haf-
wir nu. Giff nu offwir al werdhz tingh ok
alla omsorgh om thom Ti wārdom ok māst-
thom thom offwir gifwa The kenne os ok
ekke frāssa frān hālwithe. Giff tik y swilla
troo med skarka hopy til gwdhi som ar all-
mechtogher ok y thz aller hāggesta godher
ok m̃ys. Honom befel radha ok styra tigh
ok alth thz som tik til hārie Alla tyna tan-

hæz hæffum til ælfmechtogz godz ælfe flæz
flæz godheth ok milheth ok biðh tynæ venez
som eftær tiklewa ok thom som hæz nærva
rande ære æth the inneligha biðhie for tynæ
flæz æth ælfmechtogz godh vele bona flæz.

Post exhortationes fiat pausa et mora an
teq̃ pcedatur ad interrogationes. Simile
inter ipsas exhortationes ac etiam inter inro
gationes p̃t fieri paulatim scdm qd̃ visum fu
erit expedire. Et hoc si infirmitas trahatur
et infirm⁹ habuerit inducias Secus si fessi
met ad mortem.

Then andra delen eller stykke p̃ thine bok
ær hwer mā skal spørghia thsi swaka om næ
gher stykke The stykke elke spøriges maal
ære ætho.

Quia scda ps continet octo interrogationes

Ærsth skal man spørghia thsi swaka ok læ
ghia hære ¶ wil thm hadhe læwa ok dæp
b j

¶ crisma
troo dō

the hegha crisma troo som en rāth cristher
mēmshia bār ath gāra ok troo swellegha
alth thz the helgha kirkia biwder tro ok al
the sykke som sūa y the helgha troo Then
syke sēgie iak troc ok wil y the sama tro dē

hæfotr
cw āger

Rære R tykker tik illa wara Dk ār thz tik
leth aff alle thina hīarta ath tw nagen tidh
brāth gwdhi y moth. wille tw ok gerna ath
thz wære aldrigh giorth. Dk wære thz ekke
giorth thz skulle aldrigh ske Then swike sē
gie Jā mik angrar ath iak nāghen tidh hæ
wir brwethz gwdhi y moth.

begerar
cw nab:

Rære R wil thm giffwa tigh sōhmwkliga
ok swellegha til gwdz nadh och mīkwondh
ok bedhia ok begāra aff honom ath hān we
le for syna sōra mīheth skwltz forlata tik
al thm brweth ok alla thyna syndher ok ana
ma tigh y syna helgha nadh ok y sin helgha
hārelek. Then swike sēggie iak begerar na
dher aff gwdhi aff alla minna hīartā

Rære. N. wessh thw tik y naghra mattha
 brwzliggan wara mooth noghro mænne
 ho ath thw haffwir naghrom skadhath til
 hans siæle gagn heller til hans liff eller les
 mer eller helbrygdo. eller til hans rykthe.
 eller om thw haffwir naghrom giorth teth
 thw ekki wille ath nagher skwolle gæra tik
 Esthw redheboen y al thænne stykke forli-
 ka tik miz thom. ok bedhie thom ath the tik
 teth alth saman forlathe for gwdz skwoldh.
 Then swike sæghie zach ær ther til aff alla
 myna hærtha redhaboen oppo thz ath zach
 maghe saa nadher aff gwdhi. Ok naar ten
 swike ær godh wiliogh til ath ædgmywli-
 ga swara til thænne fornæmpda spærgies
 maal ok al andher som æfter fælgia. Tha
 ær teth eth goth mæke y tom swike

wilehw
 forlika
 tik

Rære. N. om Swa ær ath thw naghath
 haffwir aff annars Manz æghedeler Godz
 Læth eller fæstth eller pænningha medh

hū

om oret
fengith
godh3

orath ok olagh althw redheboen latha thz
koma ighen til ratthan egandhe. om thw
hastwir thes macht. eller til ath fornaghia
han mz admyka ban. eller ok mz lyfth. **Ly**
lwa dane syndh giffa ehke anars til. **Then li**
wke saghie ath han wil thz garna gara.

wil thw
forlate

Kare N wilthw gerna forlata affalle tyme
hiartha alth thz tik ar giorz y moth ok gif
wa thz alth saman twllaligha til for gwdz
skuld ok karlek **Ok** far hane hardha dsoz
ok pines skuld. **Bidde** thw ok alla the som
thw hastwer giorz y moth mz ordhom elc
gerninghom ath the tik thz alth saman for
late for gwdz skuld **Then** swke sagie **gah**
wil thz alth gerna gara

wil thw
ath an
dhe for
late rik.

Werrk
alch
tettbe

Kare N hastwir thw twllan wilia om thw
faar lesswa. ath thw wil sagha righe eth ba
tre lesswazne fore ok ath thw wil har effrez
hastwa aterhal af syndh thz balsa som gudh
giffuer nadhene til. **bidde** thw ok gudh thaz

om ath han tik mele gifwa syna helga naadh
 til ath fly ok lla moth alla syndh. ok ath tw
 maghe faa rattan anger for alla the synre
 som thw haffwir gioorth Then swike saghie
 Yak wil teth alth garna gara

Rare .R. om swa ar ath thw haffwer na-
 ghra glawdha syndher som thw ehke haff-
 wer scriffath tik fære wilthw bidhia gwadh
 ath han medh syne helgha naadh wplyse
 tith hiartha ath the magha koma y tith mi-
 ne Ok om la skeer ath thw han mynnas op-
 pa nagra glawdha syndher wilthw ok ger-
 na scriffa tik for thom. Then swika saghia
 Yak wil teth alth saman gerna gara Sua-
 ar then swike til al thenna fornempda spær-
 ghies maal sduhmywkligha y rattom angf
 medh ena godho hiartha tha ar thz eth mæ-
 ke ath han wardher frallfer.

om
glawde
syndher

tedher
goth
meerke

b ij

Werk
chets

Edther the atto spægies maal som du ære
sagðh. Tha skal man sæghia til then sioka
Rære Þu troz thw ok bekñnes thw ath crī-
tus ihesus gwdz son ær pynter kordfæsther
ok dæðher for tynna skul. ok ath thw ehke
annars kan frællas aff helwite wthen medh
hans helghe pyntes forskrollan. Then sioka
sæghie þak troz Sedhen skal man sæghia
Takkaz thw ok honom ther fore sa myhth
som y thene makth ær Thsi sioka sægie þa
þak takkar honom ætthe myna makth Se
dhen skal man sægia thom sioka Swa lán-
ge som liælen ær y thjnom hroz sa takka ok
æra iæmpt ok altidh gwdhi thjnom æterlæ-
sare. ok sæth alth tith hop ok alla fræstth ind-
oppa ihesu crīstī dæðh. ok honom befel tik al-
lan samān. y ihu crīstī helga dæde bekherma
ok hydda tik. y hans wærdoga dæðh indlyk
ok indswep tik Om sa ær ath herren gwdh
wil dæma tik Sægh Herre iak sætter waz
herre ihu crīstī dæðh mellā mik ok tik ok tyn
æra ſinga dom. ehke sæter iak ok mik annæres

Werk
tencha
grench

Werk

til ath sta tik y moth. Säger gwodh ath tw
hawer fortiant forðsmille. Sa swara ædh
mywkligha ok sægh. Jak sætther ihu cristi
hardaste dædh mellan mik ok minna onða for
skullā. ok ihu cristi verðogiste dædz maht ok
for skullā hær iak fram ok offzar for the for-
skullan mik borde hæfva ok iak ty wær ekke
hafuer. Then swike sægie tridie reso. Thær
herre ihu xpi helga dædh sæter iak mellā mik
ok tyna wredo. minn hære gwodh ok sa magh
thi swike tryggeliga dæ ok ekke se elre me-
ta forðsmille for ihu cristi hælghiste dædz
ok pines skoldh

al tyn
tæst op
pa ihu
cristi
dædh

¶ Tertia pars fines orationes
Then tridie delen eller stykke y thenne bok
ær ath man skal læra then swika nagra gw-
deliga bønner ok ædmyka læsningh the fæ-
sta bøn ær til the helga trefallicheth. ath ten
swike sægie sa. Minn hære gwodh alla milliste
fæst barna tik ofwir mik alla hærista barn-
hiærtogiste gudh gær næst ok miskwond mæ
mik thine satyge creature ok frælle mik tw

en godh
bøn til
the hel-
ga thre
fallik-
heth

mædan mik frængher aller mesth oppa war
 mik nu bestædiger ok nadiger y thene my-
 nom ytersta tidh ok beskauma minna fatiga
 mystræstoga siæl for helwites hændom. ath
 the ekke hono gripa ok borth færa til helwi-
 tes smædeliga we.

Oratio ad ih̃m cristum saluatorem

Minn aller kæriffe gudh min skapare ok min
 æterlæsere gah biðr tik ath tw læth aldre ty-
 na helgha pino ok thim betra dædh ok thim
 dyrasta blodh waza forfappaden y mik then
 tw hafuir for mik wtguth. Lo willast fæl-
 sare ok allr kæriffe æterlæsere gah komber
 nu til tik gah gifwer mik allan samā ok en-
 kanneliga minna fatiga siæl y tyna hæðr ok
 biðr tik smylica ok kærlega ath tw ekke
 nu y thenne mynne yterste ok aller stærsta
 nædh kaste mik borth. wthen ond mik aff thi-
 ne allr stærsta miltid ok godeth koma y sel-
 kap miz tyna helga ænglar ok y blæt tyna

Merk
 grant
 alle
 thems
 bōðu

helgha wthmalda til æwerdeligit lif ok glæ-
 dhi þ tyna rike. teth ær tjane helgha naaðh
 eynte for nār. ehke warðer ok titþ rike ðes
 mer trængþre. Tak begerar ok ehke thedþ
 ty ath iak teth fortianth eller forskwollaðh
 hafwir. wthū iak hopas ok betes thz þ tjns
 helgasta wållegnadille dædz ok biterligesse
 þjnes makt ok kraft ok forskwollan. Millas-
 te herre ihesu hæðr thema myna bæn ok tē
 na myn pterste hæghsta begherille

III Læzningh til jomfrew mariam
 Rære . R . thw skal mw ok fly til jomfrew
 Mariam som ær nadhinne modher ok lægh
 laa. Hymmerikes drætningh Miskwondene
 modher. alla syndare træff ok tilflycht Tak
 biððr tik ath tw aff theme aller æðrsta dyg
 ok miskwondh wele bliðhka thim helgha som
 mik fatighom syndare biðh þans aller æðr-
 sta miðheth for mik. ath þan for tins helga
 hæzlegge ok bænesskwol forlatað mik alla my-
 na syndr ok lede mik til æwerdeliga glædi þ
 tyna rike

meerk

Til myn
egben
eengil

Til alla helgha gwdz änglar
Käre .N. thw skäl ok bidhia alla gwdz änglar
tik til hiälp ok sägh sa. Ghy hymmel-
rikes andeligha inbyggjare heligesse gwdz
änglar Gak fatigha syndare här eder alla
samma y thēne mynne. Särsta nådh ath y welē
nu wara när mik som nu skäl skilias fran
thēne werdēne ok bekermē mik y edra lö-
ra andeliga makt for allom mjnō fiendō ok
tagen myna siäl ind y ederth sällskap. Och
särdelis tw myn helga ängil ok myn helga
gämare som befelningh hafuer aff alz mech
togom gudi til ath wachta gäma ok beker
ma mik hiälp migh ok bekräma migh nu y
myn ptersta tidh

Til thjn apostel ok thina patrona

Käre .N. thw skäl nu och fly til thjn hel-
gha apostel ok thyna helga patrona ok an-
dra helgha människier som thw haffwer
haffth hop til och tröst y thyna dagher ok

thw thar färe haßwer pläghadh hedhra
Hella nu hwan dera medh the bän och lät
ningh som thw haßwir plägath hella och
hedra thom medh.

Til alth hymmerikes härskap

Käre .N. thw skal nu och fly ädhmyrk
ligha til alth hymmerikes härskap. bidhia
des thom innelegha och kärleggha atth the
wele troligha bidhia gwdh for tich. och wa
ri tihh mille och hjälpghe och lägh saa.

Alla helgha gwdz änglar bidhen for migh
Alla helgha patriarchar och prophethar
bidhien for migh Alla helgha apostolar bi
dhien for migh Alla helgha martelara bi
dhien for migh Alla helgha lärara och
gwdz bekännare bidhien for migh Alla hel
gha jämswer och helgha qwinnor bidhien
for migh Alth hymmerikes härskap bidie
for migh

godh
wettig-
nalle

Clars herre iesu cristi freder. ok hās helgel-
the pines dyggh ok makte . thz helgha kora
Ok marie gwdz moders ewiges jomfrues
hela folkomligheth. alla helgana nelligmille
alla helgha ānglar gāma och bekārmille.
ok alla gwdz helgha wthwalde forskwiltan
wari mellan mik ok alle myne owener ok fr-
ānde haade andeliga ok likamliga y thēna
mynom ptersta tidh

Herre ihesu y thine hānds befāl iak mīna
sial

¶ Quarta ps q̄dam obseruationes edocet
ut sciatur qual predictorū ulus habēdus sit

Thē siar dā delen eller stykke y thēne bok āz
hurw mā shal sīk hafua widh thū sioka y the
try fornempda stykke eller deler

¶ Sstth om sa āz ath thū sioka hafuir ekki be-
reth sīk ok ekki tagit the helga ālningh. tha
shal mā radha ok sāgia honā ath han rede
sīk til mz alkr āselle gudelichet ok begārille
ok hāzlek til ath anama sa dane sacramenth

Ok om swa er ath han ekki haffver allunge
 rattaliga ok skaligha swarath til the spær
 ghies mal som farnamdh ære tha skal man
 læghia sik win om ath rætcha han miz gode
 lardom y the helgha skrifft miz godh radh
 ath han ytherligane scripthe sik miz ære ær
 gher bewisande hond y hwath siæla wadha
 han ær fladdr om han ekki rettther sik y al
 farnemda stykke ok swa ath han dæðr y ræt
 tha crisna tro ok miz eth reenth samith The
 skal man offtha kræftia han til ath hā swa
 skikke sig ath han maghe dæ som en godh
 cristen mænniskia ok om the siroke ær fladdr
 y the helgha kirke han tha skal man ændeli
 gha halla han ther til ath han io æðmyrok
 liga giffwe sik unde the helghe kirke lydene
 æffther alla syna makth sa ath han maghe
 wardha aflæffer

Merk
 gram

Merk
 chetta
 ær sam

om þan
 ær þan

Om sa ær ath siokdomen dræghes sa ath
 then siroke haffver tiodh til ath betænka sik
 tha ær goth ath mæ læss for honom gode

om siok
 domen
 drægis

siga bystoria: ok gudeliga bäter ok helth
 the som han allkada y syne helbrydo ⁊ ha
 mare ok goth wv räkna och wth tydha for
 honom sighe gwds bodhordh oppo thz han
 maghe thes bätthre besinna sigth om han
 haffwir nageth giorth saa ath han är y na
 ghro mattho brwslighen y thom

Then
 mallde
 magh
 swere

Om saa är ath then smake är mallde ok hat
 wir alth for thy syn synne ok sith vnderstodh
 saa ath han wnderstaar the sparghies maal
 som til hanom gäras ok the boner ok läl
 ningh som for honom lälles tha magh han
 swara mz nageth teken mz handom eller mz
 sghen. eller ok al ene mz hiatane ok ther är
 nogh aff til siälēne salicheth Ok thz helgha
 kora shal man jempt haffwa for hans sghen
 eller andhra helga māmūshia belatthe som
 han plāghadhe allka ok hedhra then tidh
 han war helbrygde ok haffde enhammeligha
 y härlek

Om la ær ath siokdomen ær hællogher ok
 thymder snarlīga til dædz laa ath man kan
 ekki framlatia ok wth reda wth then siw-
 ha alt teth som forelagh ær. Tha skal man
 slagia honom fære fornempda bænner ok en-
 kanliga the som ær til ihu' cristum alla man-
 niske frelsare.

Werk
 tetha

Thom sioka skal man ok ekki giffwa alth
 formyhit hop eller stora trøst til ath faa sy-
 na helbrygdo ygen oppa kropslig wæghna
 wthen man skal hellerlatie honom fære tee
 færlle radh ok formanlle som fære skrifnat
 staar y then færlle delen y tæne bok Ly ath
 ofta kan henda ath for laa dane fæfanga
 ok falska trøst ok hogswalille ok omilla
 trøst til at fa kropslig helbrygde jgen. Tha
 komber mæniskian y wis forðsmille. Man
 skal heller rade tom sioka ath han miz ræt,
 san æger ok ræt scritte mal thafta tik helbryg
 oppa sielene wæghna. thz han ok myhit hielpa

Gif ey
 for my
 kit hop
 eller
 trøst til
 liuwlth

Batre
 raadh

til kropsens hells. om guds seer atz thz ar
honom upftogt Ok y saa dane matto war:
der then smike badhe tryggana ok roliga:
na y syua higrtha:.

meerk
chenne
fyr
sykke

Then
ebe fyra
sykke
holler
han
blifwer
bon
horo

Letta ar ok vetande ok mæghæde. thz thal
man ok sagia tom smoka Naar en mæniskia
bidde ok begerar noget aff gudi. hafwic
hon chena fyra æfter skrifua sykke y sik elkz
mz sik. tha wardher hon wthi alla twekan
bæghærd. Thz færla ar atz hon ar stad
y retta tro ok hop ok y rættan kærlæ. Thz
andra atz hon bidde for sik sielfua. Thz
treidde atz hon bidde iæmpt ok stadheliga
saa at hon ekke gær dødeliga syndz ther y
mellan atz hon bidde Thz færlde atz hā bid
de ok begære thz som ar til siellene salichet
Swilkin mæniskia saa bidde ok begerar na:
ghz aff gudi hon warder bæghærd. Thær
fære hwilken mæniskia som y sin ytersta stoh
moth dødeliga stād mz fyra foruēda sykke
bidde gudh ok begerar aff honā smiddsing

werk ok bifetzelchet lidha hær oppa jorderike
 for syna synde. blifwic æfter sin dædh fri ok
 frællst badhe fran alle syndh ok pine. och
 saar stræ op til æwerdeligit lif y hymmelri-
 ke. m̃z ihesu cristi p̃nes forskullan. ok the p̃-
 no ok m̃ark som hon ledh y sin smokdom och
 y dædhens stundh. *Letta* sæger ok haffwic
Christwat cancellarius parisiensis in sermone
facto in die circucisionis dñi corā papa apud
tarasconam *Vide in operibus eiusd̃ ñj R.*
Letta ær ok færra sagth y then færfte delen
 y thēne bok y the tridie forwarille elc radh
 widh andhan

hon
 warder
 fry æf
 synoh
 ok pine

Gd̃heligha skikka sik til ath wæl d̃s

Ok saa mileligha ok todeligha d̃s

Leth ær wisseligha m̃anniskom wæl d̃s
 Man skal alth for dy wertha ok m̃arkia ath
 æ hwar wel noget m̃anniskia haffuer lagth
 sik w̃n om skikka sik til ath d̃s. doch alth for
 dy skal hon ekke alth for mykisch sæthia sich
 hop eller sina frællst oppa sina forskullan sa
 ath hon ær ty wiliogh til ath d̃s ty hon m̃e-

meerk
 tercho

Alth
hop til
gwdz
naadh

villeg
fwa dō

när till haßwa förskollat hymmelrike. wter
hon skal sæthia alla sina trøst och alth litch
hop til almechtogz gwdz aller skælln mps
swndh och naadh. Quia non sunt condigne
passiones huius temporis ad futuram glo
riam que reuelabitur in nobis ad Romas
viii. Sed gracia dei uita eterna ad Ro. vi.
Ok thv skaal man y saa dane matto wileh
gha dss. ath om swa ar ath gwdz wile ar
ath mæniskian skaal dss. tha skaal teth
och wara mæniskenne wile. wil ok gwdh
spara henne till längre liff. til booth och bē
tringh saa ware teth ok mæniskenne wile.
swa ath hon sæther y gwdz hændher baade
leßwa ok dss. och takke gwdhi for alle de
ler. Men eynghe skaal aff othwogh
moth wilia eller onska eller beghera dss.
Althen heller bidhia gwdh och beghera aff
hon om ath han forlanghe siokdomen och
siokdommyts wærk. hær oppa jorðherike
til lyndhene forlatille. oppa thz ath mē ehke

skal affther sin død langhe brynna y skär
 rels pyno. eller brynne smärdeligha y hel-
 metes el Och wthen ändha. *Iuxta illud*
Augustini ad deum loquentis Hic ore hic
 feca ut in eternum parcas

Item Presshet som hseric smaka människem
 ne scriffth som saa smok är ath hon seer sig
 eynte annath färe än dæden färe än han gif-
 wer henne affslutningh tha skal han lögghia
 tom smoke häre *R* Zak låter tik nu y tēna
 tynom smokdom äkhe adhra booth. än iach
 låther tigh ath thw löggh tigh allan win om
 ath thw haffwer rättan aanger for alla
 thyna syndher som thw noghen tidh tänkt
 talat eller giorth haffwer. ok oppa thz ath
 tw magh fa rättan aanger sa bidh gwdh
 om nadinne thär til. *T*hy teth är en gaff-
 wa af gwdhi saa rättan aanger. ok om sa
 är ath gwdh wil spara tik til at lāngē lewa

hwar
 booth
 pñhen
 skaal
 sätte
 thō fr
 wka

saa rätt
 ten aen-
 ght thz
 är guds
 gaffwa

c. ii

**Postet
general**

**meerk
reth
aleh
saman**

sa l g t k allan w t om at  g ra both ok
b ttring for alla thina syndere th  b kta t 
gudh g fwer t k nadhene til D k ther til s 
ther iach t gh nu at  waza herre ihesu cr st 
h lgisse d d  ok p nes makt och krafft och
for skwollan ok jomfru marie ok alle h lg ha
na b n och for skwollan Alth  th  godha som
skeer ok g rs y the helga kyrkia Alth  teth
goda tw h ffwer g r th elkr g r elkr h ff-
wer t nk t g ra. Alt  th  onda tw lider eller
han lid ha h r   fter sk l t gh waza til syn-
dene forlatille D k til at  f r ske gud  nadh
y t na h rta D k til at  for s na ok for skul-
la  werdeligit lif y  werdeliga gl dhi y h m-
melrike  ak s ter t gh ok at  alt  th     at
som   f nagrom  r g f w th eller g f s h r
  fter th  tw han for s na sk l waza t k til
syndene forlatille

Post hec sequitur Absolutio

Sed prius p mittatur oratio put sequitur.

Misereatur tui omnipotens deus rex. Drem 

Absolutionem et remissionem omnium peccatorum
tuorum gratiam et consolationem scripsi.

Ihesus sic ihesus christus te absoluat Et ego
auctoritate ipsius absoluo te a sententia ex-
communicationis minoris si aliquam incurristi
et restituo te sacramentis sancte matris ecclesie
Absoluo etiam te a peccatis tuis In nomine patris
et filii et spiritus sancti Amen

Item quando sancti homines suas faciunt confes-
siones coram sacerdotibus. Iste post spalem
satisfactionem iniunctam. etiam tunc facienda est
iniunctio generalis que semper utilis et necessaria
est. sacerdotes simplices notent diligenter quod
sequitur Quia satisfactio in confessione iniunc-
ta ut dicitur minor est quam exigit et requirit
multitudo et gravitas peccatorum hominis confitenti
Ideo multi bene et laudabiliter faciunt generalis in-
iunctio. modo qui sequitur Postquam confessor
injungit penitentiam spalem dicat Si ista peniten-
tiam tibi imposueram esset nimis modica et
exigua tunc iniungo tibi pro meritis passionis
c. iii

Quare
debet
fieri
general
iniunctio

Mota
bene
totum

Item
note

Proba
tio per
ancto
res

Sacer
dos pre
mittat
oraciones

domini nostri ihesu christi Meritis et intercessionibus
beate marie virginis et omnium sanctorum. omnia
bona que sunt in universali ecclesia. omnia
bona que feceris facis et facere intendis omnia
mala que sustines vel sustinebis sint tibi
in remissionem peccatorum tuorum et augmentum
gratie et in meritum vite eterne. Concedo etiam tibi quod profunt tibi omnes remissiones
et indulgentie a quocumque fiant vel facte
sunt in remissionem peccatorum tuorum
De hac generali inunctione. vide thomam
in quolibetis quolibeto tercio art. xxviii.
per totum. Item in pilanella penitentia secundo
per totum usque ad § primum. Item in pi-
lanella Indulgentia § primo versus finem
Deinde antequam sacerdos det absolutionem
premittat super confitentem orationem
dicendo Misereatur tui omnipotens deus etc.
Absolutionem et remissionem omnium peccatorum
tuorum gratiam et consolationem sancti spi-
ritus etc. Post hoc absoluendo dicat con-
fessor

Dñs noster ihesus xristus te absoluat Et
 ego auctate ipsius Absoluo te a sentēcia ex
 cōmunicationis minoris si aliquam incurristi
 et restituo te sacramentis scē matris eccēie
 Absoluo etiam te a pctis tuis In nomine p̄ris
 et filij et sp̄s sancti amen. ¶ De hac forma
 absolutōis vide thomam scia pte q. lxxxiij.
 art. 3. p totū. Itē in pisanella Absolutio vj.
 Itē scōm cancellariū p̄sentem .33. q. post
 medium qui etiam dicit q̄ hec forma absolu
 tionis a peccatis est sufficiens necessaria et
 secura Qui et postea dicit q̄ quidam multa
 addunt & periculose scilicet contritiis & oblitis
 etcetera. In quantum possum et debeo et al
 ia huiusmodi. que omnia caucius et melius
 non dicuntur s̄ adduntur

forma
absolu
tionis

Proba
tio per
ancto
res.

Aristotiles tercio ethicorum Sægher ath
 p blanth alth teth som hær oppa iordherike
 græsäligit är ok människior mäst rædhæ
 fore. teth är dædhen. han är aller græseli
 gisth och fæseligisth. och ty ære alle männi
 skior.

dæden
är græ
seligen

**Tweg-
gia hau
de dæd**

**merk
alt
samen**

**Sullen
ne dæd
ær veit
ok thy
ær han
mz sids
his sorg**

hior rådde for honom. Ath sa ær. thet twee
hær eynghe om. Man skal alth for dy we
tha ath sa som sanctus Augustinus sagher
lib. ij. de tri. c. tercio Thz ær tweggia han
da dædher til. En ær oppa kropens waghna
ok theer thsi tidh sielen thele fran kroppen
then sama andoch ath han theer mz gauska
florom wark. doch alth for dy haffwer han
anda. Then andra dæden som sielene til hæ
rer. ær ok theer thsi tidh gwdh mz syme hel
ga nadh thele fran sielene. y thy ath man
nichian gær dædeligha syndh. ok wthā mān
nichian gær booth och bættringh y hennes
hfs tidh hær oppa iorderike Tha ær then
dædhi swærdlligha ok faar aldrigh anda.
Ok ær thsi dædhi ekki annath en swærdeli
ghen forðsmille til swærdeliha pyno ok pla
gho y helwite. Och en doch ath saa ær ath
kropens dæd theer mz flora sorg. y flora
reddoga ok mz gaska flora wark Doch alf
for dy saa ær sielene dædher ok forðsmille
mz uphyth flære sorg ok reddoga ty han

är til saa stora pyne och plagh och til saa
 mæghfællegha græseligha betærlighet ok
 graat ok ismer ok tæne gniffen aty eynte
 mæmilkie wonderstandh kan thz alth begri-
 pa. ok eyngen mæmilkie twongha kan teth
 hær oppa iorderike weth trykka **T**y sa som
 osægheligha stor glædhi ok æra är y hyne
 melrike. sa är twæzth moth osægeliga stor
 pyne ok bedzæwille y helwite. är thz nu sa
 aty mæmilkie æra rådde for kropfins dædhi
 ok hans wærk som hæfwer ænda. **M**ykyth
 mer skal man råddhas ok wakta sigh for sig
 lennes dædhi ok pyne ok plaga som aldrigh
 faar ændha thz hæfwer sigh ok sa **A**th thæ
 dæden som kropfenom til hær kan eyngen
 mæmilkie fly heller honom wæwika. ty wy
 skolom alle oppa kropfins wæghna dæ som
 skriffwit saar ad hebreos ig. **M**en siælenne
 dædhi ok forðæmille honom wy fly ok wæwi-
 ka æ mæden wy ære hær oppa iorderike mæ
 booth ok bætrigh. mæ rætte skriftamal ok
 ræften anger for wæza synder. **T**hær fære

krop-
 fins
 dædhi
 kan ey-
 gen fly

æhen
 ændeli-
 ga dædhi
 kan mæ
 fly

meerk
gods
radh

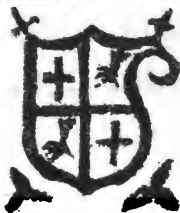
the människia som githar syna siäl saa atþ
hon wil hono formara swa atþ naar krop-
pen dæðr tha skal ekke siälen dæð och war-
dha forðsæmdh til æwardeligith me y helwe
te the sama människie læggje sigh wjn om
atþ sa sik thēna lißla bok til atþ eggha hono
ok læsa hono offtha alla offwer. hon skaal
hær fyne godh radh och godhan lærdom
til atþ saa skykka sik och til atþ swa dæð. y
kroppen om atþ hon ekke dæðr siälenne til py
no eller plagho. wthen heller til æwardheli-
gith liß y æwerdheligha glædhi Amen.

I Thenne bok ok lærdom som ær til atþ
læra dæ til siälenne salichet war til forende
af nagra goda lærda män skriffwath och
wædh af latjne ok oppa swelko mæghð godh
ok gwedeligom människiom til siälegagh.
Doch alth for dy sa fænf naghz forlymæth
ok læth til baka som ganßka nyttogeth war
och ær til siälenne salicheth Ok thz haßwa

maghlike the giorth som'skriffwath haßwa
 Thär fore haßwer werdoghisse y gwdhi
 Ifader ok herre ärchebiskop Jacob y Up-
 sala befelt ok bwdhit Mich Erico Nicolai
 Scolastico ther samastadhes wända oppa
 nyth thenna fornemda book aff latino och
 oppa swenska. badhe oppa thz ath teth som
 färre war forlymacth skulle koma in in. ok
 for thi skul ty hans faderligha godhesth
 haßwer latith insätia nagher märkelighen
 stykke som ära ganßka nytto ok skörligha
 til tröst som människiom som liggia y teth
 ytersta ok skole då Sedhan haßwer for-
 nemde werdoghisse y gwdhi Ifader ok herre
 befelth bekedeligom ok fornomstogom må
 Pawel grijs boketrykhiare ok borghare y
 Upsala trykhia thēna bok. Alle menligha
 olärdā folke ok särdelis Swerighis rikess
 inbyggjarom. til andeliga nyttogeth och
 siälenne ewighe salichet. Arom äfter gwdz
 byrdh Mariij. Torsdaghen for ti twelen
 somfwer

wy sse alle pelegzimer hær oppa jorderike

Om lath os sa p jorderike pellegrimzima repa gaa
 Lhs wy motom effter oðden hy unnelike a drahpi laa.

SVENSKA FORNSKRIFT-SÄLLSKAPETS SAMLINGAR

innefatta hittills:

Flores och Blanze-flor.

Sanct Patriks-Sagan.

Peder Månssons Stridskonst och Stridslag.

Vadstena Kloster-Reglor.

Herr Ivan Lejon-Riddaren. (Fullständig i 3 häften.)

Namnlös och Valentin.

Ett Forn-Svenskt Legendarium. (Fullständigt i 11 häften.)

Konung Erik XIV:des Krönika.

Svenska Medeltidens Bibel-arbeten. (Fullständiga i 6 häften.)

Sagan om Didrik af Bern. (Fullständig i 3 häften.)

Hertig Fredrik af Normandie.

Konung Alexander. (Fullständig i 3 häften.)

Skrå-Ordningar. (Med fyra plancher.)

Heliga Birgittas Uppenbarelser. (Första — nionde häftet.)

Bonaventuras Betraktelser öfver Christi lefverne. } (I ett
Legenden om Gregorius af Armenien. } band.)

Sveriges Dramatiska Litteratur. (Fullständig i 5 häften.)

Helige Bernhards Skrifter. (Fullständiga i 2 häften.)

Svenska Medeltidens Rim-Krönikor. (Fullständiga i 7 häften.)

Suso, Gudeliga Snilles Väckare. (Fullständig i 3 häften.)

Själens Tröst. (Fullständig i 4 häften.)

Skrifter till läsning för klosterfolk. (Fullständiga i 2 häften.)

Gersons bok om djefvulens frestelse.

Klosterläsning. (Fullständig i 3 häften.)

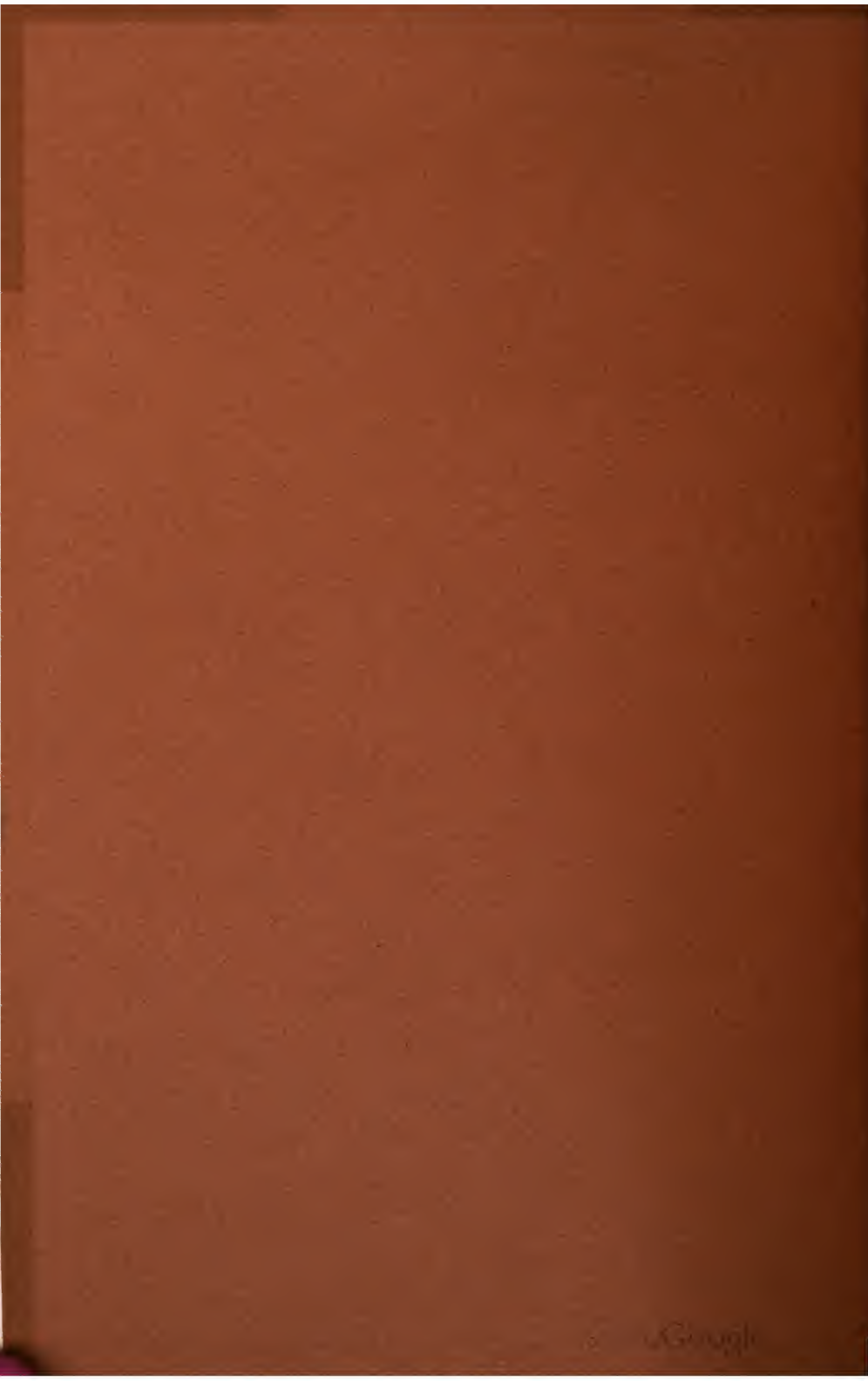
Svenska Medeltids-Postillor. (Del. 1, 2.)

Gersons Lärdom huru man skall dö.

Mera har ej utkommit intill Maj 1881.

1. *Flores och Blanzeffor.*
2. *Sanct Patriks-Sagan.*
3. *Peder Månssons Stridskonst och Stridslag.*
4. *Vadstena Kloster-Regior.*
- 5—6. *Herr Ivan Lejon-Riddaren.* Häft. 1, 2.
7. *Nannlös och Valentin.*
- 8—9. *Ett Forn-Svenskt Legendarium.* Häft. 1, 2.
10. *Konung Erik den XIV:des Krönika.*
11. *Svenska Medeltidens Bibel-arbeten.* Band. I. Häft. 1.
12. *Ett Forn-Svenskt Legendarium.* Häft. 3.
13. *Herr Ivan Lejon-Riddaren.* Häft. 3 (slutet).
- 14—15. *Sagan om Didrik af Bern.* Häft. 1, 2.
16. *Svenska Medeltidens Bibel-arbeten.* Band. I. Häft. 2.
- 17—18. *Ett Forn-Svenskt Legendarium.* Häft. 4, 5.
- 19—20. *Svenska Medeltidens Bibel-arbeten.* Band. II. Häft. 1, 2.
21. *Hertig Fredrik af Normandie.*
22. *Sagan om Didrik af Bern.* Häft. 3 (slutet).
23. *Konung Alexander.* Häft. 1.
24. *Svenska Medeltidens Bibel-arbeten.* Bd. I. Häft. 3 (slutet).
25. *Konung Alexander.* Häft. 2.
26. *Svenska Medeltidens Bibel-arbeten.* Bd. II. Häft. 3 (slutet).
27. *Skrå-Ordningar.*
28. *Ett Forn-Svenskt Legendarium.* Häft. 6.
- 29—30. *Heliga Birgittas Uppenbarelser.* Häft. 1, 2.
31. *Ett Forn-Svenskt Legendarium.* Häft. 7.
32. *Bonaventuras Betraktelser öfver Christi lefverne.*
33. *Legenden om Gregorius af Armenien.*
- 34—38. *Heliga Birgittas Uppenbarelser.* Häft. 3—7.
39. *Konung Alexander.* Häft. 3 (slutet).
40. *Sveriges Dramatiska Litteratur.* Häft. 1.
41. *Helige Bernhards Skrifter.* Häft. 1.
42. *Ett Forn-Svenskt Legendarium.* Häft. 8.
- 43—44. *Svenska Medeltidens Rim-Krönikor.* Häft. 1, 2.
45. *Helige Bernhards Skrifter.* Häft. 2 (slutet).
- 46—49. *Svenska Medeltidens Rim-Krönikor.* Häft. 3—6.
50. *Suso, Gudeliga Snilles Väckare.* Häft. 1.
51. *Svenska Medeltidens Rim-Krönikor.* Häft. 7 (slutet).
52. *Ett Forn-Svenskt Legendarium.* Häft. 9.
- 53—54. *Suso, Gudeliga Snilles Väckare.* Häft. 2, 3 (afslutad).
55. *Sveriges Dramatiska Litteratur.* Häft. 2.
56. *Ett Forn-Svenskt Legendarium.* Häft. 10.
- 57—60. *Själen Tröst.* Häft. 1—4 (afslutad).
61. *Ett Forn-Svenskt Legendarium.* Häft. 11 (slutet).
62. *Heliga Birgittas Uppenbarelser.* Häft. 8.
- 63—64. *Skrifter till läsning för klosterfolk.* Häft. 1, 2 (afslutad).
65. *Heliga Birgittas Uppenbarelser.* Häft. 9.
66. *Gersons bok om djefulens frestelse.* Tryckt 1495 (facsimile).
67. *Sveriges Dramatiska Litteratur.* Häft. 3.
- 68—70. *Klosterläsning.* Häft. 1—3 (afslutad).
- 71—72. *Sveriges Dramatiska Litteratur.* Häft. 4, 5 (afslutad).
- 73—76. *Svenska Medeltids-Postillor.* Del. 1, 2.
77. *Gersons Lärdom att dö.* Tryckt 1514 (facsimile).

Digitized by Google

